

ГЛОБАЛЬНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Ефективність національної економічної системи визначається результатами діяльності кожного її елемента, через це конкурентоспроможність країни комплексно визначається техніко-економічним рівнем національного виробництва, величиною витрат та якістю вироблених товарів, розвиненістю інфраструктури, а також наявністю абсолютних і відносних переваг кожного господарюючого суб'єкта тощо. Одним з підходів до визначення рівня конкурентоспроможності країн є методологія World Economic Forum [1], згідно з якою щорічно за країнами світу обчислюється показник Global Competitiveness Index. Даний індекс розраховується на основі загальнодоступних статистичних даних і результатів опитування керівників компаній. За результатами аналізу рівня конкурентоспроможності країн особи, що приймають управлінські рішення на вищому рівні, мають можливість зважено спрямовувати вектор розвитку окремо взятої країни, враховуючи положення концепції сталого розвитку. Саме тому виявлення внутрішніх взаємозв'язків між складовими конкурентоспроможності країни та їх вплив на економічну складову сталого розвитку підприємств є актуальною проблемою на даний час, враховуючи сучасну макроекономічну нестабільність та невизначеність перспектив економічного розвитку.

Аналіз даних рейтингу World Economic Forum [1] свідчить, що протягом останніх років найбільш конкурентоспроможними на світовому ринку виявляються країни Східної Азії, Європи та Північної Америки, які мають індекс глобальної конкурентоспроможності на рівні 4,80 та 4,76 відповідно. Україна, для порівняння, за 2016–2017 роки опустилася у даному рейтингу з 79 (2015–2016 роки) на 85 місце, маючи значення даного індексу 4,0. Для оцінювання кількісного впливу складових індексу глобальної конкурентоспроможності на формування засад сталого розвитку національних підприємств здійснено кореляційний аналіз, результати якого наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Коефіцієнт кореляції між основними складовими індексу глобальної конкурентоспроможності, Україна

Показники	Внутрішня конкуренція	Зовнішня конкуренція	Внутрішній обсяг ринку	Розмір зовнішнього ринку	Інноваційні фактори	Макроекономічне середовище	Ефективність ринку товарів	Розвиток фінансового ринку	Технологічна готовність	Інтенсивність конкуренції на місцевому ринку
Внутрішня конкуренція	1,000	0,010	-0,369	0,146	0,687	-0,215	0,971	-0,225	0,207	0,899
Зовнішня конкуренція	0,010	1,000	-0,566	0,552	-0,529	-0,482	0,121	-0,682	0,633	0,115
Внутрішній обсяг ринку	-0,369	-0,566	1,000	-0,445	0,010	0,736	-0,316	0,851	-0,699	-0,221
Розмір зовнішнього ринку	0,146	0,552	-0,445	1,000	-0,351	-0,498	0,199	-0,641	0,723	0,017
Інноваційні фактори	0,687	-0,529	0,010	-0,351	1,000	0,115	0,658	0,308	-0,148	0,575
Макро-економічне середовище	-0,215	-0,482	0,736	-0,498	0,115	1,000	-0,145	0,865	-0,421	-0,215
Ефективність ринку товарів	0,971	0,121	-0,316	0,199	0,658	-0,145	1,000	-0,175	0,279	0,912
Розвиток фінансового ринку	-0,225	-0,682	0,851	-0,641	0,308	0,865	-0,175	1,000	-0,607	-0,109
Технологічна готовність	0,207	0,633	-0,699	0,723	-0,148	-0,421	0,279	-0,607	1,000	-0,014
Інтенсивність конкуренції на місцевому ринку	0,899	0,115	-0,221	0,017	0,575	-0,125	0,912	-0,109	-0,014	1,000

(розраховано авторами за даними [1])

В Україні спостерігається щільний взаємозв'язок між внутрішньою конкуренцією та ефективністю ринку товарів ($K_{\text{кор}} = 0,971$), а також інтенсивністю конкуренції на місцевому ринку ($K_{\text{кор}} = 0,899$). Проте обсяг внутрішнього ринку України тісно пов'язаний з розвитком фінансового ринку ($K_{\text{кор}} = 0,851$), який, на жаль, тривалий час знаходиться на етапі формування, не має розвинутої інфраструктури, належного інституційного та законодавчого забезпечення. На

інвестиційну привабливість України, що визначає залучення іноземного капіталу та активізацію інвестиційних процесів у країні, суттєво впливає макроекономічне середовище ($K_{кор} = 0,865$). Особливе значення цей фактор має останнім часом, в умовах політичної нестабільності, військових дій на сході країни, соціальної напруженості у суспільстві тощо. Водночас, зворотній зв'язок простежується між технологічною готовністю та внутрішнім ринком товарів ($K_{кор} = - 0,699$), що пов'язано з наповненістю національного ринку товарами іноземних, а не вітчизняних виробників.

Проведений аналіз свідчить про неузгодженість індикаторів конкурентоспроможності економіки України та диспропорції стратегії розвитку країни. Високий ступінь залежності національного ринку від зовнішньої кон'юнктури та неготовність вітчизняних виробників до умов зовнішньої конкуренції призводять до низького рівня ефективності функціонування українського бізнесу. Економічна нестабільність позначається на недостатності коштів для фінансування екологічного та соціального напрямів діяльності підприємств, що передбачає концепція сталого розвитку суспільства. Таким чином, аналіз наведених даних свідчить про дотримання політики «проїдання наявних ресурсів», якої дотримується менеджмент вітчизняних підприємств. У той час як концепція сталого розвитку передбачає задоволення потреб нинішнього покоління, не наносячи при цьому шкоди майбутнім поколінням у задоволенні їх потреб.

З метою усунення виявлених диспропорцій розвитку національного бізнесу вважаємо за потрібне керівництву підприємств розробити стратегію стійкого збалансованого розвитку, яка базується на виявлених взаємозв'язках складових індексу глобальної конкурентоспроможності та їх впливі на ключові показники підприємства. Водночас, запровадження елементів контролінгу у даному контексті стає для керівника інструментом управління, оскільки надає можливість оперативно відстежувати відхилення від планових значень та реалізовувати відповідні корегуючі заходи. Такий підхід надасть змогу одночасно управляти доходністю підприємства та оцінювати його стійкість на основі результатів динамічного аналізу поточного стану та очікуваного впливу факторів зовнішнього середовища.

Список використаної літератури:

1. Global competitiveness report 2016-2017 / World Economic Forum, 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf.